

Beagle, Basset Artésien Normand, Basset Fauve de Bretagne. Oorsprong en achtergrond van hun gedrag.

Elian Hattinga van 't Sant

Dit keer een Engels ras en twee Franse rassen die door de FCI ondergebracht zijn in rasgroep 6: lopende honden en zweethonden: de alom bekende en populaire Beagle en de veel onbekendere Basset Artésien Normand en Basset Fauve de Bretagne. De wat vreemd overkomende omschrijving 'lopende honden' is de technische term waarmee vanouds honden waarmee in meutes werd gejaagd, worden aangeduid. Maar niet alleen zijn deze drie rassen meutehonden, ze zijn ook alle drie vooral gefokt voor de jacht op konijn en haas.

Middeleeuwen

De jacht met meutehonden stamt uit de Middeleeuwen. Het recht om te jagen was in die tijd uitsluitend de koning en de adel voorbehouden. Meer nog dan een manier om een lekker of bijzonder stukje vlees op tafel te krijgen was de jacht het adellijke tijdverdrijf bij uitstek. Het was een manier om te zorgen voor wat afleiding, spanning en sensatie in saaie tijden. Maar vooral was het een manier om anderen te kunnen laten zien hoe rijk en aanzienlijk een vorst of edelman was. Om tientallen meutehonden te kunnen houden - in speciaal voor hen gebouwde, verwarmde kennels - en te eten te kunnen geven moest je immers rijk zijn.

Vanaf de 12e eeuw had de jacht met meutehonden zich ontwikkeld tot een sportieve kunst met regels en rituelen, waarbij het spektakel voorop stond. Vrijwel alle wilde dieren – wolven, vossen, otters, wilde zwijnen, edelherten, reeën, hazen – werden met meutehonden bejaagd. Het was hun taak om het spoor van een dier te volgen totdat het opgejaagde dier uitgeput raakte, ingehaald en omsingeld kon worden. De honden moesten het dier op zijn plaats houden tot de edelen, die met hun dienaren de honden te paard waren gevolgd, ter plekke waren. Daarna werden ze geacht om een van de edelen de gelegenheid te geven het dier met een speciale lange dolk de doodsteek te geven. Bij bepaalde diersoorten, zoals wilde zwijnen en wolven was dit alles niet ongevaarlijk. De jacht op dit soort dieren gaf dan ook extra prestige omdat de vorst of edelman én de honden hun uitzonderlijke moed konden laten zien.

Spoorvastheid

Voor de meutejacht waren gespecialiseerde honden nodig die over de juiste eigenschappen beschikten om dit type jacht succesvol te kunnen laten verlopen. In de eerste plaats moest de hond over voldoende jachtpassie, fysiek uithoudingsvermogen en vooral mentale vasthoudendheid beschikken om een prooi eindeloos te kunnen blijven achtervolgen door allerlei soorten terrein en in alle weersomstandigheden. Ze moesten bovendien volgens de regelen der kunst spoorvast zijn: ze mochten niet verder gaan op een spoor van een ander dier – zelfs niet van dezelfde soort!- dat het spoor waarop ze zaten, kruiste. Dergelijke spoorvastheid kon alleen verkregen worden door honden te selecteren die niet impulsief of snel afgeleid waren, niet gevoelig waren voor visuele prikkels en vooral met hun neus – en niet met hun ogen - een prooi achtervolgden. Omdat sommige soorten wild, zoals hazen, heel weinig geur afgeven en veel wild, zoals haas en vos, het ook door allerlei slimme manoeuvres moeilijk maakt om het te volgen, moest het reukvermogen van de hond uitstekend zijn.

Hoewel alle honden goed kunnen reuken, is het reukvermogen van meutehonden dan ook uitzonderlijk. Vooral honden die voor de hazenjacht zijn geselecteerd, zoals de Beagle, ruiken bovengemiddeld goed. Uit het genetisch onderzoek van Parker (2004) bleek dan ook dat de Beagle nauw verwant is aan een andere meutehond die beroemd is om zijn

reukvermogen: de Bloedhond. Scott en Fuller die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw langdurig onderzoek deden naar hondengedrag, deden een experiment waarbij ze de tijd opnamen die een Beagle, een Fox Terriër en een Schotse Terriër nodig hadden om in een stuk weiland van 1 *acre* (0,4 hectare) een daarin losgelaten muis te vinden. De Beagle vond de muis binnen een minuut, de Fox Terriër deed er 15 minuten over en de Schotse Terriër vond hem helemaal niet.

Luid geven

Bij de meutejacht was het een sport voor de ruiters om de honden bij te kunnen houden. Maar in lastig of dicht begroeid terrein was dat niet altijd goed mogelijk. Een andere eis die men dan ook aan meutehonden stelde, was dat zij voortdurend 'luid' of 'hals' gaven als zij op een spoor zaten: een speciaal soort geluid dat tussen blaffen en huilen inzit. Dit huilblaffen maakte het mogelijk om de honden terug te vinden als ze bij het volgen van het spoor uit zicht waren geraakt. Omdat het 'luid' geven ook nog op flinke afstand te horen moest zijn, hebben meutehonden dan ook echt een luide stem. Bij de kleine soorten zelfs verrassend luid en diep: je verwacht niet dat er zoveel lawaai komt uit een relatief kleine hond.

Dit vereiste om luid te geven was geen overbodige luxe, want goede meutehonden hebben door de selectie op spoorvastheid geen oog (meer) voor wat er achter hen gebeurt als zij een spoor uitwerken. Waar een herdershond geacht werd zijn baas steeds in het oog te houden, was dat compleet ongewenst gedrag voor een meutehond. Het opsporen van het wild ging immers boven alles. Alleen als de honden het spoor helemaal kwijt waren en de jacht afgeblazen werd, moesten ze bij het horen van het hoorngeschal terugkomen bij de ruiters en de kennelmeesters. Iets waarop ze systematisch getraind werden.

Sociaal en gehoorzaam

Het jagen in een meute stelde ook eisen aan de honden op sociaal gebied. De honden moesten tijdens de jacht gemakkelijk bij elkaar blijven. Men had niets aan honden die competitief waren ingesteld of individueel gingen jagen en allemaal achter een ander konijn aangingen. Bovendien moesten ze probleemloos met grote aantallen samen in een kennel kunnen leven zonder elkaar steeds in de haren te vliegen. Maar nog belangrijker was een compleet gebrek aan agressie ten aanzien van mensen. Een mens moest zich immers probleemloos tussen de honden kunnen begeven terwijl die zojuist een prooi hadden gevangen. Daarom werd systematisch geselecteerd op zachtaardigheid, verdraagzaamheid en ook trainbaarheid.

Dat laatste klinkt misschien vreemd omdat er nogal eens wordt gesteld dat meutehonden eigenwijs, weinig gehoorzaam en moeilijk trainbaar zijn. Dat komt waarschijnlijk omdat men ze vergelijkt met honden die gefokt zijn om veel oogcontact te houden met hun baas en aanwijzingen op te volgen, zoals herders, collies en retrievers. Honden die in meutes jagen werden en worden echter ook zorgvuldig getraind. Ook al doen de honden al veel uit zichzelf, ze moeten toch ook bepaalde dingen leren.

Wát ze moeten leren, wordt echter volkomen bepaald door de jachtpraktijk. Ze moeten bijvoorbeeld terug komen op het hoorngeschal waarmee de jacht wordt afgeblazen; ze moeten leren op een bepaald soort wild te jagen en andere soorten te negeren; ze moeten voordat ze worden ingezet op een spoor netjes bij elkaar blijven en altijd rustig achter de kennelmeester lopen; ze moeten een tijd rustig op een plaats blijven terwijl hun eten wordt klaargemaakt en voor hen wordt neergezet; iets waar veel aandacht aan wordt besteed omdat de honden na het doden van het wild een tijd moeten wachten tot zij ter plekke bepaalde delen van het gedode dier of in zijn bloed gedrenkt brood krijgen.

Meutehonden zijn dan ook best gehoorzaam zolang ze tenminste niet op een spoor zitten. Ze zijn zelfs erg gevoelig voor (stem)correctie. Wellicht omdat meutehonden traditioneel relatief veel getraind werden met bestraffing van ongewenst gedrag.

Functioneel

Doordat de jacht met meutehonden al eeuwenoud is, denkt men vaak dat rassen zoals de Beagle, de Basset Artésien Normand en Basset Fauve de Bretagne ook oeroude rassen zijn. Toch zijn het alle drie tamelijk recente creaties uit het einde van de 19e eeuw en - in het geval van de Basset Fauve - uit het midden van de 20ste eeuw.

Tot het eind van de 19e eeuw werden meutehonden namelijk zuiver functioneel gefokt. De vegetatie en de diersoort waarop gejaagd werd, waren medebepalend voor de uiterlijke kenmerken waarop werd geselecteerd. In gebieden zoals Bretagne waar veel lage en stekelige begroeiing met braam en gaspeldoorn voorkwam, hadden bijvoorbeeld ruwharige honden de voorkeur boven gladharige: de ruwharige vacht was beter bestand tegen de doorns. Ruwharige honden liepen er geen verwondingen door op en werkten ook beter omdat ze er geen last van hadden.

Voor jacht op hazen en reeën had men liever snelle, slanke honden dan voor de jacht op wild zwijn, waar men zwaardere en fellere honden voor prefereerde. Kleinere, slanke honden konden ook beter uit de voeten op terreinen met veel ondergroei, waar grotere, zwaardere honden zich sneller vastliepen. In open bosgebieden hadden grotere honden juist weer de voorkeur. Kleinere honden waren ook meer gewild in gebieden met veel ongelijk terrein of in bergachtige gebieden waar men de honden niet of moeilijk te paard kon volgen en dus te voet moest: kleinere honden liepen minder snel en waren te voet beter bij te houden.

Er konden ook andere, meer sociale redenen zijn waardoor men soms een kleiner type hond fokte. Voor wie niet erg rijk was en zich geen massa jachtpaarden en meute grote honden kon veroorloven, waren de kleine, laagbenige meutehonden ideaal. Niet alleen waren ze gemakkelijk te voet te volgen, ze waren ook veel goedkoper in het onderhoud omdat ze maar de helft aten van een grote meutehond.

Chondrodysplasie

Meutehonden zijn dus eeuwenlang bewust gefokt door te selecteren op functionele eigenschappen. Kleinere honden verkreeg men door vooral de kleinere exemplaren van grotere soorten er uit te filteren ofwel door een kortbenige hond in te kruisen. Kortbenige honden, waarbij de lengte van de poten in geen verhouding staan tot de lengte van hun lichaam, kwamen al kort na de domesticatie van de wolf voor en verspreidden zich over de hele wereld. Ze danken hun korte, wat kromme poten aan een groeistoornis (chondrodysplasie) die wordt veroorzaakt door het retrogen Fgf4 (Parker 2009). In een Frans jachtboek uit 1595 van Jaques de Fouilloux worden dergelijke kortbenige jachthonden Bassets genoemd.

Rasstandaard

Omdat de honden echter steeds aan allerlei aan de plaatselijke omstandigheden, wensen en verlangens werden aangepast, waren er tot de 19e eeuw wel verschillende, vaak regionale types, maar geen duidelijk herkenbare rassen met een uniform uiterlijk. De schoonheidswedstrijden – een Engelse uitvinding – die in de tweede helft van de 19e eeuw razend populair werden, brachten daar echter verandering in. De Basset Artésien Normand ontstond als ras door twee verschillende types, de lichtere, rechtpotige Basset d'Artois en de

zwaardere, krompotige Basset de Normandie met elkaar te kruisen. Ook de uit kruising van verschillende typen meutehonden ontstane Beagle kreeg in 1890 zijn definitieve vorm toen er een standaard werd opgesteld. Aan de Basset Fauve de Bretagne - die pas in 1921 een rasstandaard kreeg – gaf de Tweede Wereldoorlog echter een vreemde draai. Doordat het ras bijna was uitgestorven, werd het gerecreëerd door de Basset Griffon Vendéen en de ruwharige Teckel met elkaar te kruisen. De Basset Fauve is dus iets minder een meutehond dan hij lijkt. De terriër-achtergrond van de Teckel - die dassen uit hun holen moest jagen – maakt dat de Basset Fauve wat feller en minder zachtaardig is dan de doorsnee meutehond.

Verboden

Sinds in 2004 in Engeland de jacht met meutehonden verboden werd, worden Beagles daar niet meer ingezet voor de jacht op wild. Wel zijn er nagebootste jachten waarbij de honden een uitgezet geurspoor moeten volgen. De Beagle is door zijn zachtaardige karakter vooral een populaire huishond en – helaas – laboratoriumhond geworden. In Frankrijk – het enige Europese land waar dit niet is verboden - is de meutejacht echter populairder dan ooit. Er zijn tegenwoordig 420 meutes actief met daarin ruim 20.000 honden. Er worden jaarlijks een miljoen dieren bejaagd, waarvan overigens het overgrote deel - zo'n 80 % - de dood ontloopt. Frankrijk kent dan ook 38 eigen jachthondenrassen die net als vroeger speciaal voor de jacht worden gefokt. Maar ook de Beagle is er populair als meutehond, zodat de kans groot is dat daar, net als bij de Basset Fauve en de Basset Artésien Normand, zijn op de meutejacht afgestelde eigenschappen, behouden zullen blijven.

Wetenschappelijke literatuur:

Parker, Heidi G. et al. (2004). Genetic Structure of the Purebred Domestic Dog. *Science* 304,, 1160-1164.

Parker, Heidi G. et al. (2009). An expressed Fgf4 Retrogene is associated with Breed-Defining Chondrodysplasia in Domestic Dogs. *Science* 21, 995-998.

Beagles 1885

Ch. Fiddler 1904